

De gemeentelijke omgevingsambtenaar

Inhoud

1 Aanstelling en aanwijzing van een omgevingsambtenaar	2
2 De taken van een omgevingsambtenaar	2
3 Opleidingsniveau en kwaliteitsvereisten van een omgevingsambtenaar	3
4 Onafhankelijkheid van de omgevingsambtenaar	5
5 Deontologie van de gemeentelijke omgevingsambtenaar	6
5.1 De gemeentelijke deontologische code	7
5.2 Wat als de gemeentelijke omgevingsambtenaar rechtstreeks of onrechtstreeks een persoonlijk belang heeft bij de aanvraag van een omgevingsvergunning?	8
5.3 Wat als de gemeentelijke omgevingsambtenaar zelf of via een tussenpersoon een nevenactiviteit in dezelfde sector wil uitoefenen?	9
6 Aansprakelijkheid	9
7 Andere personeelsleden op het vlak van omgevingsgerelateerde materies	10
7.1 Op gewestelijk en provinciaal niveau	10
7.2 Op gemeentelijk niveau	10
8 Waar vind ik de regelgeving?	11
9 Enkele FAQ	11
9.1 Moet een omgevingsambtenaar statutair benoemd zijn?	11
9.2 Moet de omgevingsambtenaar een Belg zijn?	11
9.3 Moet de omgevingsambtenaar voltijds in dienst zijn van de gemeente?	11
9.4 Hoe functioneren de verschillende omgevingsambtenaren ten opzichte van elkaar?	12
9.5 Wie schat in of een kandidaat relevant aantoonbare beroepservaring heeft?	12
9.6 Vanaf wanneer verdwijnt de functie van stedenbouwkundig ambtenaar?	13
9.7 Kan de stedenbouwkundige ambtenaar die op 23 februari 2017 zijn diploma stedenbouw nog niet behaalde aangewezen worden als omgevingsambtenaar?	13
9.8 Hoe wordt een waarnemend omgevingsambtenaar aangewezen?	14
9.9 Hoe wijst de gemeenteraad een omgevingsambtenaar aan? Moet dat in besloten zitting en met geheime stemming?	15
9.10 Kan een omgevingsambtenaar op het C-niveau bevorderen naar de functie van omgevingsambtenaar op het B-niveau of A-niveau zonder dat hij beschikt over een bachelor respectievelijk master (of gelijkgesteld) diploma?	15
10 Model van gemeenteraadsbeslissing aanwijzen omgevingsambtenaar	16

1 Aanstelling en aanwijzing van een omgevingsambtenaar

Vanaf 23 februari 2017 kan de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Vanaf dat moment verdwijnt ook de functie van de stedenbouwkundige ambtenaar.

Deze tekst gaat over het aanstellen, aanwijzen en functioneren van een omgevingsambtenaar. Een omgevingsambtenaar (statutair/contractant) wordt in principe, zoals de rest van het 'gewoon' gemeentepersoneel, aangesteld door het college. Het college kan zijn aanstellingsbevoegdheid geheel of gedeeltelijk delegeren naar de algemeen-directeur. Op zijn beurt kan de algemeen-directeur de aanstellingsbevoegdheid naar een ander personeelslid delegeren (art. 5 van het Decreet 3 juni 2016 dat de vroegere beperking in artikel 58, 3^e lid, Gemeendecreet, schrapt). Specifiek voor de omgevingsambtenaar is dat daarna de gemeenteraad nog eens de betrokkene moet aanwijzen als omgevingsambtenaar. Dit heeft als doel het onafhankelijk en neutraal kunnen doen functioneren van deze ambtenaar te ondersteunen.

De omgevingsambtenaar moet dus worden aangewezen door de gemeenteraad. Op die regel is er echter één uitzondering. Als de omgevingsambtenaar op 27 november 2015 al als stedenbouwkundige ambtenaar aangewezen is hoeft de gemeenteraad zich niet nogmaals uit te spreken. Hij wordt automatisch omgevingsambtenaar. Wie na die datum als stedenbouwkundige ambtenaar aangewezen werd en wie milieuambtenaar is moet wél expliciet door de gemeenteraad als omgevingsambtenaar worden aangewezen.

2 De taken van een omgevingsambtenaar

1° De belangrijkste 'exclusieve' taak van een omgevingsambtenaar is het schrijven van het deskundig advies ('verslag') dat ter voorbereiding van de beslissingen van het college moet worden opgemaakt. Dit advies maakt vanzelfsprekend deel uit van het vergunningsdossier. Daarentegen is het niet verplicht het verslag op te nemen in de vergunningsbeslissing zelf. Handig is het wel, omdat zo eenvoudiger kan worden nagegaan of het advies van de omgevingsambtenaar afwijkt van de uiteindelijke beslissing van het college..

2° Bovendien zijn er verschillende taken die logischerwijs aan de omgevingsambtenaar worden overgelaten, maar waar er ruimte is dat het college dit zelf doet. Het gaat daarbij niet om een delegatie van bevoegdheden van het college naar de omgevingsambtenaar, maar om een gedeelde bevoegdheid. Daarom is het belangrijk vooraf af te spreken wie deze taken uitvoert: het college of de omgevingsambtenaar. Het gaat om:

- Ontvankelijkheids- en volledigheidsverklaring van een vergunningsaanvraag, verzoek tot bijstelling en opvraag ontbrekende gegevens;
- Op basis van de screeningsnota een beslissing of de opmaak van een milieueffectenrapport noodzakelijk is;
- Aanvragen van de adviezen aan de adviesinstanties;

- Aanvraag van advies aan de provinciale of gewestelijke omgevingsvergunningscommissie en de deelname aan dit overleg;
 - Overleg met de nutsmaatschappijen als de vergunningsbeslissing lasten inhoudt met betrekking tot nutsvoorzieningen. Wij wijzen in dit verband ook op de 'Code Nuts' die de VVSG in samenwerking met de VRN opmaakte en tracht de hinder bij werken op het openbaar domein te beperken;
 - Organisatie van een openbaar onderzoek dat moet worden georganiseerd voor het permanent maken van een milieuvergunning die voor de duur van 20 jaar is afgeleverd. Andere openbare onderzoeken hoeven niet per se door de omgevingsambtenaar worden georganiseerd;
 - Opmaak van een gemeentelijk advies over aanvragen die worden behandeld door de gewestelijke of provinciale overheid;
 - Opmaak van advies bij beroepsprocedures, tenzij beroep is ingesteld door het college;
 - Aktename van meldingsplichtige handelingen of exploitaties;
 - ontvankelijkheids- en volledigheidsbewijs afgeven bij de aanvraag van een planologisch attest
-
- Evaluaties of de voorwaarden van lopende milieuvergunningen moeten "bijgesteld" worden ("De bevoegde dienst van de gemeente" – art. 5.4.12 DABM).

3° Tot slot kan een omgevingsambtenaren andere taken opnemen, zonder dat er een expliciete decretale basis is. Zo zal visievorming rond ruimtelijke planning en milieubeleid vaak ook tot het takenpakket van een omgevingsambtenaar behoren. Sommige omgevingsambtenaren spelen ook een rol op het vlak van handhaving.

3 Opleidingsniveau en kwaliteitsvereisten van een omgevingsambtenaar

Om te kunnen worden aangewezen als omgevingsambtenaar legt het uitvoeringsbesluit bepaalde vereisten op naar opleidingsniveau en kwaliteit. Ze staan beschreven in art. 143 en 146 van het Omgevingsvergunningsbesluit.

Art. 143. § 1. Om te kunnen worden aangewezen als gemeentelijke omgevingsambtenaar, moet een persoon voldoen aan elk van de volgende voorwaarden :

1° houder zijn van een diploma dat toegang geeft tot niveau A of B;

2° beschikken over een relevante aantoonbare beroepservaring van minstens twee jaar.

§ 2. Onverminderd hoofdstuk 12 van het decreet van 25 april 2014 en in afwijking van paragraaf 1 kunnen personen die houder zijn van een diploma dat toegang geeft tot niveau B, als gemeentelijke omgevingsambtenaar worden aangewezen op voorwaarde dat op de datum van goedkeuring van dit besluit de administratieve

behandeling van aanvragen tot milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning een van hun hoofdtaken was.

§ 3. Onverminderd hoofdstuk 12 van het decreet van 25 april 2014 en in afwijking van paragraaf 1 kunnen personen die houder zijn van een diploma dat toegang geeft tot niveau C als gemeentelijke omgevingsambtenaar worden aangewezen op voorwaarde dat op de datum van goedkeuring van dit besluit de administratieve behandeling van aanvragen tot milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning gedurende minstens vijf jaar een van hun hoofdtaken was.

Art. 146. (1) De kwaliteitseisen waaruit voldoende kennis van de ruimtelijke ordening blijkt en waarover de aangestelde omgevingsambtenaar of omgevingsambtenaren gezamenlijk moeten beschikken, zijn :

1° cursussen stedenbouw, ruimtelijke ordening of ruimtelijke planning gevolgd hebben, wat aangetoond wordt met het betrokken master- of bachelordiploma, of;

2° een relevante beroepservaring inzake ruimtelijke ordening hebben van minstens twee jaar.

(2) De kwaliteitseisen waaruit voldoende kennis van het milieu blijkt en waarover de aangestelde omgevingsambtenaar of omgevingsambtenaren gezamenlijk moeten beschikken, zijn :

1° cursussen milieu gevolgd hebben, wat aangetoond wordt met het betrokken master- of bachelordiploma, of;

2° een relevante beroepservaring inzake milieu hebben van minstens twee jaar.

De gemeente moet er dus kort samengevat op letten dat:

1. het **individuele personeelslid** het juiste opleidingsniveau heeft (diploma dat toegang geeft tot het A- resp. het B-niveau) **én** 2 jaar relevante aantoonbare beroepservaring. Hierop gelden twee uitzonderingen:
 - Ook iemand zonder relevante aantoonbare beroepservaring kan worden aangewezen, op voorwaarde dat het iemand is met een diploma dat toegang geeft tot B niveau (dus niet A!) én die persoon op 27 november 2015 de administratieve behandeling van vergunningsaanvragen als hoofdtaak had. Deze eerste uitzondering geldt dus enkel voor de functie van omgevingsambtenaar die op het B-niveau wordt vastgesteld.
 - Ook iemand met een diploma dat toegang geeft tot niveau C kan worden aangewezen, als hij op 27 november 2015 reeds minstens 5 jaar de administratieve behandeling van vergunningsaanvragen als hoofdtaak had.
2. onder **de groep** van omgevingsambtenaren voldoende kwaliteit is wat blijkt uit een specifiek diploma (ruimtelijke ordening of milieu) **of** 2 jaar relevante beroepservaring. Aangezien de individuele personeelsleden sowieso 2 jaar relevante beroepservaring moeten hebben (zie artikel 143), doet dit laatste criterium er meestal niet toe, tenzij in de specifieke situaties, nl. een stedenbouwkundige ambtenaar die automatisch omgevingsambtenaar wordt en op 23 februari 2017 niet over twee jaar werkervaring beschikt, of de omgevingsambtenaar die toepassing van art. 143 §2 zonder twee jaar

relevante beroepservaring op het B niveau aangesteld en aangewezen werd. Dat men het in art. 143 § 2 (uitzondering voor wie op 27.11.2015 met vergunningverlening bezig was) slechts over niveau B heeft en niet over niveau A, is een vergetelheid; in elk geval heeft iemand met diploma niveau A zeker ook een diploma niveau B en komt dus ook in aanmerking voor deze uitzondering.

Via [dit schema](#) kunt u achterhalen of een gemeente voldoende kennis in huis heeft om de omgevingsvergunning te kunnen behandelen.

Het gaat hier overigens om de *minimale* toegangsvereisten die de Vlaamse overheid oplegt. Een gemeente kan hogere kwaliteitseisen stellen, bijv. met strengere toegangsvereisten, wat betreft opleidingsniveau of werkervaring.

Daarnaast kan ze de kwaliteit ook garanderen met een extra grondige selectieprocedure,, zodat de beste kandidaat komt bovendrijven.

4 Onafhankelijkheid van de omgevingsambtenaar

De gemeentelijke omgevingsambtenaar bereidt de beslissing van het college over de omgevingsvergunning voor.

Het verslag dat de omgevingsvergunningsambtenaar opmaakt is opgenomen in het dossier. Op die manier kunnen derden altijd zien hoe de discussie binnen de gemeente is verlopen. In veel gemeenten maakt het verslag zelfs deel uit van de beslissing zélf, maar decretaal moet dit niet. Op die manier kunnen derden nog gemakkelijker zien hoe de discussie binnen de gemeente is verlopen.

De gemeentelijke omgevingsambtenaar moet in alle onafhankelijkheid en neutraal zijn advies kunnen geven. Hij mag geen nadeel ondervinden van de uitoefening ervan. Dit is zelfs decretaal zo vastgelegd (zie art. 9§2 van het Omgevingsvergunningsdecreet). Concreet betekent dit dat de omgevingsambtenaar het recht en de plicht heeft om op basis van de verkregen inzichten zijn verslag te formuleren. Het betekent niet dat de omgevingsambtenaar niet vooraf zou mogen vragen wat het college van de aanvraag vindt of dat het college niet op voorhand bepaalde aspecten van de aanvraag onder de aandacht mag brengen. Het betekent wél dat de omgevingsambtenaar niet door het bestuur verplicht kan worden in zijn verslag bepaalde zaken (niet) op te schrijven. Vanzelfsprekend geldt de onafhankelijkheid en neutraliteit ook ten opzichte van derden (aanvrager of lobbygroepen bijvoorbeeld). De omgevingsambtenaar mag natuurlijk wel contacten met hen hebben, maar moet vervolgens afstand nemen om in het algemeen belang en gelet op de goede ruimtelijke ordening een advies voor te bereiden.

Daarnaast ondersteunen volgende aspecten de onafhankelijkheid van de gemeentelijke omgevingsambtenaar:

- De gemeenteraad wijst de gemeentelijke omgevingsambtenaar aan
- Het decretaal bepaalde minimale opleidingsniveau kan ook worden gezien als een manier om de onafhankelijkheid van de omgevingsambtenaar te vergroten: hoe hoger het opleidingsniveau is, hoe beter men vaak in staat is tot een eigen standpuntbepaling.

Als het college afwijkt van een vergunningsaanvraag mag naar onze mening van het college worden verwacht dat het college de hoofdlijnen van de argumentatie zelf aangeeft. Van de gemeentelijke omgevingsambtenaar mag op zijn beurt worden verwacht dat hij op basis van die hoofdlijnen de motivatie concreet uitschrijft.

5 Deontologie van de gemeentelijke omgevingsambtenaar

Gemeentelijke omgevingsambtenaren bekleden een bijzondere positie binnen de gemeente. Ze hebben uiteenlopende contacten over aanvragen waarbij soms grote financiële – en daarnaast ook soms emotionele - belangen zijn gemoeid.

Vanzelfsprekend moet de gemeentelijke omgevingsambtenaar redeneren in het algemeen belang. Persoonlijke voordelen vragen of ontvangen om een aanvraag welwillig te behandelen kan niet.

De positie van de gemeentelijke omgevingsambtenaar is ook bijzonder, omdat de titularis vaak over een kennismonopolie beschikt. Soms gebruikt de gemeentelijke omgevingsambtenaar zijn specifieke kennis in een nevenactiviteit.

Als de omgevingsambtenaar ook handhavingsbevoegdheid heeft, verhoogt dit de kwetsbaarheid van de functie in deontologisch opzicht.

De gemeente heeft de taak en de plicht om haar gemeentelijke omgevingsambtenaar te wapenen tegen lastige situaties die zich kunnen voordoen.

In haar eigen gemeentelijke deontologische code voor het gemeentepersoneel beschrijft elke gemeente haar morele ondergrens: welke regels moeten minimaal gerespecteerd worden.

Verder zou de gemeente moeten streven naar zeer hoogstaand deontologisch gedrag van het medewerkers (en van haar politici) en van haar gemeentelijke omgevingsambtenaar in het bijzonder. De gemeente kan haar medewerkers ondersteunen door trainingen in morele oordeelsvorming aan te bieden waarbij lastige deontologische situaties kunnen voorbereid of nabesproken worden.

5.1 De gemeentelijke deontologische code

Elke gemeente moet een lokale deontologische code, zowel voor haar personeel als voor haar mandatarissen opmaken (art. 41 en 112 Gemeentedecreet).

De deontologische code voor het gemeentepersoneel concretiseert de deontologische regels die in de artikelen 107 tot en met 111 het Gemeentedecreet opgenomen zijn en vult ze in voorkomend geval aan. Omwille van hun grote belang kopiëren we deze artikelen hieronder.

Afdeling IV Deontologische rechten en plichten

Art. 107. § 1. De personeelsleden oefenen hun ambt op een loyale en correcte wijze uit.

De personeelsleden zetten zich op een actieve en constructieve wijze in voor de realisatie van de opdracht en de doelstellingen van de gemeente.

§ 2. De personeelsleden respecteren de persoonlijke waardigheid van iedereen.

Art. 108. § 1. De personeelsleden hebben spreekrecht ten aanzien van derden met betrekking tot de feiten waarvan zij kennis hebben uit hoofde van hun ambt.

Onder voorbehoud van de toepassing van de regelgeving inzake openbaarheid van bestuur is het voor hen verboden feiten bekend te maken die betrekking hebben op:

- 1° de veiligheid van het land;
- 2° de bescherming van de openbare orde;
- 3° de financiële belangen van de overheid;
- 4° het voorkomen en het bestraffen van strafbare feiten;
- 5° het medisch geheim;
- 6° het vertrouwelijke karakter van commerciële, intellectuele en industriële gegevens;
- 7° het vertrouwelijke karakter van de beraadslagingen.

Het is voor hen verboden feiten bekend te maken als de bekendmaking ervan een inbreuk vormt op de rechten en de vrijheden van de burger, in het bijzonder op het privé-leven, tenzij de betrokkene toestemming heeft verleend om de gegevens die op haar of hem betrekking hebben, openbaar te maken.

Deze paragraaf geldt eveneens voor personeelsleden die hun ambt hebben beëindigd.

§ 2. De personeelsleden die in de uitoefening van hun ambt nalatigheden, misbruiken of misdrijven vaststellen, brengen een hiërarchische meerdere hiervan onmiddellijk op de hoogte.

Art. 109. § 1. De personeelsleden behandelen de gebruikers van hun dienst welwillend en zonder enige discriminatie.

§ 2. De personeelsleden mogen, zelfs buiten hun ambt, noch rechtstreeks noch via een tussenpersoon, giften, beloningen of enig ander voordeel dat verband houdt met het ambt, vragen, eisen of aannemen.

Art. 110. De hoedanigheid van personeelslid is onverenigbaar met elke activiteit die het personeelslid zelf of via een tussenpersoon verricht en waardoor:

- 1° de ambtsplichten niet kunnen worden vervuld;
- 2° de waardigheid van het ambt in het gedrang komt;
- 3° de eigen onafhankelijkheid wordt aangetast;
- 4° een belangenconflict ontstaat.

De personeelsleden mogen geen vergoedingen, wedden, toelagen, presentiegelden of andere tegenprestaties ontvangen van de rechtspersonen waarin zij de gemeente vertegenwoordigen.

De bepalingen, vermeld in artikel 27, § 1 en § 2, met uitzondering van 4°, en artikel 30, § 4, zijn eveneens van toepassing op de gemeentelijke personeelsleden.

Art. 111. § 1. De personeelsleden hebben recht op informatie en vorming zowel met betrekking tot aspecten die nuttig zijn voor de uitoefening van de functie als om te kunnen voldoen aan de bevorderingsvereisten.

§ 2. De personeelsleden houden zich op de hoogte van de ontwikkelingen en de nieuwe inzichten in de materies waarmee zij beroepshalve belast zijn.

§ 3. De vorming is een plicht als ze noodzakelijk blijkt voor een betere uitoefening van de functie of het functioneren van een dienst, of als ze een onderdeel uitmaakt van een herstructurering of reorganisatie van een afdeling of een implementatie van nieuwe werkmethodes en infrastructuur.

Art. 112. De gemeenteraad stelt een deontologische code voor het gemeentepersoneel vast. Die concretiseert de bepalingen van deze afdeling en kan bijkomende deontologische rechten en verplichtingen opnemen.

De deontologische regels uit het Gemeentedecreet, aangevuld en geconcretiseerd in de plaatselijke deontologische code, bevatten de minimale morele grenzen die elk personeelslid moet respecteren. Elke gemeente bewaakt de naleving ervan. Bij overtreding worden ze tuchtrechtelijk of disciplinair gesanctioneerd.

5.2 Wat als de gemeentelijke omgevingsambtenaar rechtstreeks of onrechtstreeks een persoonlijk belang heeft bij de aanvraag van een omgevingsvergunning?

Omgevingsambtenaren hebben een spilfunctie binnen een de gemeente. Ze hebben specifieke (juridische en beleids-)kennis van de waarde en de ontwikkelingsmogelijkheden van onroerende goederen op het grondgebied van een gemeente. Daar kunnen grote financiële belangen mee gemoeid zijn. Vandaar is het integer gedrag van een omgevingsambtenaar extra aandacht vraagt.

Volgens artikel 110 van het Gemeentedecreet moet een gemeentelijk personeelslid, dus ook de omgevingsambtenaar, zich onthouden van elke activiteit waarbij er (mogelijkerwijs) rechtstreeks of onrechtstreeks belangen vermengd worden.

Als er een aanvraag wordt ingediend waarover de omgevingsambtenaar zijn oordeel niet onafhankelijk kan vellen, moet er een werkwijze worden gezocht die toelaat om in alle transparantie en onafhankelijkheid te werken.

We stellen volgende werkwijze voor:

1. de gemeentealgemeen-directeur wordt onmiddellijk (door de omgevingsambtenaar zelf, eventueel ook door derden) op de hoogte gebracht dat de omgevingsambtenaar persoonlijk betrokken is bij de zaak;
2. het verslag wordt opgemaakt door een andere omgevingsambtenaar, er wordt een waarnemend omgevingsambtenaar aangewezen of de algemeen-directeur neemt de rol van waarnemend omgevingsambtenaar op.

Het alternatief dat de betrokken omgevingsambtenaar het verslag niet alleen opmaakt, maar in onderling overleg tussen de omgevingsambtenaren/ met andere gemeentelijke personeelsleden of met de gemeentealgemeen-directeur raden we af.

Er kan ook voor worden gekozen om een *waarnemend* omgevingsambtenaar voor het betrokken dossier aan te wijzen.

5.3 Wat als de gemeentelijke omgevingsambtenaar zelf of via een tussenpersoon een nevenactiviteit in dezelfde sector wil uitoefenen?

In sommige gemeenten hebben omgevingsambtenaren of een nabij familielid of vriend een eigen praktijk in stedenbouwkundige of milieu-adviesverlening of ze werken als architect. Het is zinvol om vooraf schriftelijke afspraken te maken of en in welke mate dit kan (niet in werktijd, geen dossiers uit eigen gemeente, geen behandeling indien de aanvraag wordt begeleid door een architect die ook familielid is, ...).

6 Aansprakelijkheid

De gemeentelijke omgevingsambtenaar heeft belangrijke bevoegdheden op het vlak van ruimtelijke ordening en milieu. Hij verstrekt informatie over de juridische toestand van een perceel. Soms beslist hij ook over de vergunningsaanvraag. Er komen dan ook geregeld vragen over de persoonlijke aansprakelijkheid van de ambtenaar. Een hoewel van een medewerker mag verwacht worden dat hij zijn werk zo professioneel mogelijk doet, is vergissen menselijk.

De aansprakelijkheid van de gemeente of van de omgevingsambtenaar voor fouten die de omgevingsambtenaar begaat tijdens de uitoefening van zijn adviestaak, is op zich niet anders geregeld dan voor het andere gemeentepersoneel (statutair/contractant).

Wanneer de gemeentelijke administratie een inlichting of advies versterkt, is ze enkel gebonden door een inspanningsverplichting, d.w.z. door het antwoord op de vraag of ze hieraan de zorg heeft besteed die van een normaal voorzichtig en verstandig mens normaal

mag worden verwacht. (LAMBRECHTS, W., *Geschillen van bestuur*, Antwerpen, Kluwer, 1988, p 128). Dit algemeen principe kan ook worden toegepast op de informatie die de gemeentelijke omgevingsambtenaar versterkt. Slechts wanneer de betrokkene aantoonbaar onzorgvuldig is bij het verstrekken van die informatie kan zijn burgerlijke aansprakelijkheid opgeworpen worden.

Het is in elk geval de gemeente die burgerlijk aansprakelijk is voor schade veroorzaakt aan derden door een fout van haar personeelsleden.

De gemeente kan de betaalde schadevergoeding slechts recupereren van het personeelslid bij bedrog, zware fout of herhaalde lichte fout, die eerder gewoonlijk dan toevallig voorkomt. Dus niet voor een onzorgvuldigheid. Voor eenmalige of lichte onopzettelijke fouten is enkel de gemeente aansprakelijk. We verwijzen verder naar de Wet van 10 februari 2003 betreffende de aansprakelijkheid van en voor personeelsleden in dienst van openbare rechtspersonen, voor wat de statutaire personeelsleden betreft, en naar artikel 18 van de Arbeidsovereenkomstenwet, voor wat de contractanten betreft. Hoewel de juridische basis verschillend is, wordt de aansprakelijkheid van statutaire en contractueel aangestelde personeelsleden sinds de genoemde wet van 10 februari 2003 op dezelfde wijze behandeld.

Een aanvullende verzekering voor omgevingsambtenaren is naar onze mening dan ook niet nodig. Slechts uitzonderlijk zal de ambtenaar persoonlijk worden aangesproken. Is dit het geval en begaat hij een herhaaldelijke of zware onopzettelijke fout, dan neemt hij er best zijn familiale polis bij, naast de gemeentelijke polis voor burgerlijke aansprakelijkheid. Voor *opzettelijke* fouten waarvoor hij aansprakelijk wordt gesteld kan hij zich overigens (logischerwijze) niet verzekeren.

7 Andere personeelsleden op het vlak van omgevingsgerelateerde materies

7.1 Op gewestelijk en provinciaal niveau

Op gewestelijk niveau wijst de Vlaamse regering gewestelijke omgevingsambtenaren aan. Er zijn vooralsnog geen provinciale omgevingsambtenaren.

7.2 Op gemeentelijk niveau

Op gemeentelijk niveau zullen bij het in werking treden van het Decreet handhaving omgevingsvergunning ook gemeentelijke stedenbouwkundige inspecteurs kunnen worden aangesteld, gemeentelijke verbalisanten en een derde categorie van ambtenaren die elk telkens bepaalde handhavingstaken op het vlak van handhaving *ruimtelijke ordening* kunnen doen.

De volgende tabel vat hun mogelijke taken samen:

	Ambtenaren aangewezen door het college (= verbalisant)	Gemeentelijke inspecteur (aangewezen door college)	Derde categorie personeelsleden	burgemeester
Raad geven en aanmanen	X	X	X	
Inbreuk via een verslag van vaststelling vaststellen	X			
Misdrijf via een PV vaststellen	X			
Werken stilleggen via stakingsbevel		X	X	
Bestuursdwang of last onder dwangsom		X		X
Herstellvordering formuleren		X		X

Het handhaven van *milieu*overtredingen op lokaal niveau gebeurt (naast de politie) door gemeentelijke milieutoezichthouders. Elke gemeente moet er zo een hebben, maar het mag iemand van een buurgemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband zijn.

8 Waar vind ik de regelgeving?

U vindt het decreet via de Vlaamse Codex ([art. 9 van het omgevingsvergunningsdecreet](#))

U vindt het uitvoeringsbesluit via deze link ([art. 143-146 van het omgevingsvergunningsbesluit](#))

9 Enkele FAQ

9.1 Moet een omgevingsambtenaar statutair benoemd zijn?

Nee. Dit mag, maar moet niet.

9.2 Moet de omgevingsambtenaar een Belg zijn?

Nee, Wij staan op het standpunt dat de omgevingsambtenaar moet openstaan voor iedereen die een nationaliteit van een lidstaat van de Europese Ruimte heeft (dus inclusief Zwitserland en Noorwegen). We komen immers tot de vaststelling dat de functie geen rechtstreekse of onrechtstreekse deelname aan de uitoefening van het openbaar gezag inhoudt, noch werkzaamheden omvat die strekken tot de bescherming van de belangen van het bestuur.

9.3 Moet de omgevingsambtenaar voltijds in dienst zijn van de gemeente?

Nee, het mag ook gaan om een deeltijds medewerker. Daarnaast kunnen ook twee of meer gemeenten een omgevingsambtenaar of een pool van omgevingsambtenaren delen. Er mag ook via het intergemeentelijk samenwerkingsverband worden gewerkt.

9.4 Hoe functioneren de verschillende omgevingsambtenaren ten opzichte van elkaar?

De Vlaamse regelgeving zegt hier niets over. Het is dus mogelijk dat de ene omgevingsambtenaar hiërarchisch boven de andere staat. Dit is een eigen gemeentelijke keuze.

Een omgevingsambtenaar met deskundigheid milieu adviseert en ondertekent logischerwijze de aanvragen die betrekking hebben op milieu; de omgevingsambtenaar met deskundigheid ruimtelijke ordening adviseert en ondertekent op zijn beurt de aanvragen die uitsluitend betrekking hebben op ruimtelijke ordening, al dan niet na overleg met collega's. Bij 'gemengde' aanvragen die zowel een ruimtelijke ordenings- als milieuaspect hebben, zal in onderling overleg één advies worden geschreven. Eén handtekening van één van de omgevingsambtenaren volstaat.

9.5 Wie schat in of een kandidaat relevant aantoonbare beroepservaring heeft?

Het Besluit bepaalt dat relevant aantoonbare beroepservaring nodig is om te worden aangewezen als omgevingsambtenaar.

De gemeente bepaalt zelf of de ervaring die de betrokkene voorlegt relevant en aantoonbaar is, en of ze voldoende lang is. De motivatie moet in de beslissing of in het dossier tot aanwijzing van de gemeentelijke omgevingsambtenaar terug te vinden zijn (Wet Motivering Bestuurshandelingen van 21 juli 1991).

We wijzen daarbij op de nuanceverschillen die aan bod komen in art. 143, 145 en 146 van het Besluit. Er wordt gesproken over 'relevante aantoonbare beroepservaring', over ervaring met 'de administratieve behandeling van aanvragen tot milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning' en over 'betrokken zijn bij de taken inzake ruimtelijke ordening of leefmilieu'.

Nodig:	Gevraagd bij:
Relevante aantoonbare beroepservaring	Aanwijzing als omgevingsambtenaar
Ervaring met de administratieve behandeling van aanvragen tot milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning	Gebruik kunnen maken van de afwijkingsregeling om toch op B niveau zonder ervaring of op C niveau als omgevingsambtenaar te kunnen worden aangewezen
Betrokken zijn bij de taken inzake ruimtelijke ordening of leefmilieu	Oppakken van een waarnemende rol

In de memorie van toelichting wordt niet duidelijk gemaakt hoe deze nuanceverschillen gelezen moeten worden. Wordt telkens in andere bewoordingen hetzelfde gevraagd, nl. kunnen aantonen dat je kunt functioneren als omgevingsambtenaar, of moet iemand die dankzij een uitzonderingsmaatregel als omgevingsambtenaar wordt aangewezen méér ervaring voorleggen dan iemand die wel een diploma heeft op het juiste niveau of enkel een waarnemende rol opneemt?

9.6 Vanaf wanneer verdwijnt de functie van stedenbouwkundig ambtenaar?

Vanaf 23 februari 2017 verdwijnt ook de functie van de stedenbouwkundige ambtenaar. Vanaf die datum moeten gemeenten een omgevingsambtenaar in dienst hebben.

9.7 Kan de stedenbouwkundige ambtenaar die op 23 februari 2017 zijn diploma stedenbouw nog niet behaalde aangewezen worden als omgevingsambtenaar?

- a) Voor stedenbouwkundige ambtenaren die vóór 27 november 2015 aangewezen zijn als stedenbouwkundige ambtenaar geldt dat zij automatisch gemeentelijke omgevingsambtenaar worden, tenminste voor zover ze houder zijn van een diploma dat toegang geeft tot het niveau A, B, of C..
Deze uitzondering geldt uitdrukkelijk ook voor de stedenbouwkundige ambtenaren die binnen zes jaar hun diploma ruimtelijke ordening moesten halen.¹

Tot 23 februari 2017 blijft het volgens de huidige, straks 'oude' regelgeving mogelijk een medewerker als stedenbouwkundige ambtenaar aan te wijzen, zonder dat hij over een diploma ruimtelijke ordening beschikt. In dat geval moet de betrokkene dit diploma binnen 6 jaar alsnog behalen. Behaalt hij dit niet binnen 6 jaar, dan vervalt zijn aanwijzing.²

¹ Art. 394/1 Decreet Omgevingsvergunning (nog niet in werking getreden, maar terug te vinden op <https://navigator.emis.vito.be/mijn-navigator?wold=63105>. Klik dan rechtsboven op 'versies' en kies 'toekomstige versie'.

We citeren het artikel hieronder:

"Personen die op de datum van goedkeuring van het besluit van de Vlaamse Regering waarmee de datum van inwerkingtreding wordt vastgelegd (dit is dus op 27 november 2015, nvdr) aangesteld zijn als gemeentelijke stedenbouwkundige ambtenaar en die houder zijn van een diploma dat toegang geeft tot niveau A, B of C worden geacht als gemeentelijke omgevingsambtenaar te zijn aangewezen.

Het eerste lid is eveneens van toepassing als het personen betreft die zijn aangesteld in toepassing van artikel 15 en 18 van het besluit van de Vlaamse Regering van 19.05.2000 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan personen moeten voldoen om als ambtenaar van ruimtelijke ordening te kunnen worden aangesteld."

² Artikel 15 en 18 Besluit van de Vlaamse regering van 19 mei 2000 tot vaststelling van de voorwaarden waaraan personen moeten voldoen om als ambtenaar van ruimtelijke ordening te kunnen worden aangesteld.

Voor veruit de meeste mensen van deze groep – en voor zover ze een master of bachelor diploma (of gelijkgesteld) hebben - zullen op 23 februari 2017 minstens twee jaar stedenbouwkundige ambtenaar zijn, zodat zij aan de minimale vereisten voldoen om als omgevingsambtenaar te worden aangewezen. De gemeente kan als werkgever kan natuurlijk wel verlangen dat de betrokkene toch nog het diploma ruimtelijke ordening haalt. Anders gezegd: de werknemer en werkgever heeft daarover bepaalde afspraken gemaakt, waarop niet zomaar kan worden teruggekomen.

Een heel beperkte groep beschikt op 23 februari 2017 niet over twee jaar werkervaring. Het gaat om die stedenbouwkundige ambtenaren, die wel een master of bachelordiploma hebben, maar géén diploma ruimtelijke ordening, én aangewezen werden tussen 23 februari 2015 en 27 november 2015,. Of zij toch kunnen blijven functioneren als omgevingsambtenaar is ons op dit moment onduidelijk. Het lijkt ons tegen de geest van de regelgeving om deze mensen als omgevingsambtenaar te laten functioneren, aangezien zij geendiploma ruimtelijke ordening behaalden en evenmin over voldoende relevant aantoonbare beroepservaring beschikken. Wil een gemeente de betrokkene toch op termijn als gemeentelijke omgevingsambtenaar aanwijzen, dan kan ze hen eerst als waarnemend omgevingsambtenaar aanwijzen en na twee jaar als titularis aanwijzen (zie werkwijze in 8.7).

- b) Voor stedenbouwkundige ambtenaren die na 27 november 2015 zijn aangewezen geldt dat zij opnieuw moeten worden aangewezen als omgevingsambtenaar, ook al beschikken ze over het juiste diploma. Zij kunnen maar worden aangewezen als omgevingsambtenaar als zij relevante aantoonbare beroepservaring hebben van minstens twee jaar. Dit zal niet altijd het geval zijn. Wil een gemeente de betrokkene toch op termijn als gemeentelijke omgevingsambtenaar aanwijzen, dan kan ze hen eerst als waarnemend omgevingsambtenaar aanwijzen en na twee jaar als titularis aanwijzen.

9.8 Hoe wordt een waarnemend omgevingsambtenaar aangewezen?

In tegenstelling tot de werkwijze bij waarnemende *stedenbouwkundige* ambtenaren hoeft de aanwijzing van de waarnemende *omgevingsambtenaar* niet op de gemeenteraad te komen. Art. 9 §3 van het Omgevingsvergunningsdecreet bepaalt immers dat het de algemeen-directeur is die de waarnemende omgevingsambtenaar aanwijst, en dus niet de gemeenteraad. Als hij niemand aanwijst is het de gemeentealgemeen-directeur zelf die de taken van een omgevingsambtenaar uitvoert. Een waarnemend omgevingsambtenaar mag zijn taken maximaal 18 maanden uitvoeren. Als het de gemeentealgemeen-directeur is die als waarnemend omgevingsambtenaar optreedt is die termijn maar 12 maanden. Opgelet: een gemeentealgemeen-directeur permanent laten functioneren als omgevingsambtenaar mag niet. Art. 144 van het Omgevingsvergunningsbesluit verbiedt die combinatie namelijk voor de gemeentealgemeen-directeur en voor de financieel beheerder van de gemeente.

Als de algemeen-directeur een gemeentelijk personeelslid aanwijst dat de taken van een omgevingsambtenaar waarneemt, moet boven de handtekening, naam en functie melding worden gemaakt van de delegatie.

9.9 Hoe wijst de gemeenteraad een omgevingsambtenaar aan? Moet dat in besloten zitting en met geheime stemming?

We stellen voor om het agendapunt over de aanwijzing van de omgevingsambtenaar in openbare zitting te behandelen.

Als tijdens de bespreking blijkt dat er eensgezindheid is over de aanwijzing wordt dit bekrachtigd met een beslissing bij geheime stemming.

Als er daarentegen discussie is over de aanwijzing en de verdere bespreking de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene(n) kan raken, moet de gemeenteraad een beroep op artikel 28, §2 van het Gemeentedecreet om het agendapunt verder in besloten vergadering te bespreken. Artikel 28, §2 bepaalt o.a. het volgende: *“Als tijdens de openbare vergadering blijkt dat de behandeling van een punt in besloten vergadering moet worden voortgezet, kan de openbare vergadering, enkel met dit doel, worden onderbroken”*. Na de geheime stemming moet de vergadering terug openbaar worden verklaard.

9.10 Kan een omgevingsambtenaar op het C-niveau bevorderen naar de functie van omgevingsambtenaar op het B-niveau of A-niveau zonder dat hij beschikt over een bachelor respectievelijk master (of gelijkgesteld) diploma?

Volgens de organieke regels over personeelsbeleid kan een personeelslid zonder een bachelor (of gelijkgesteld) diploma bevorderen naar het B-niveau respectievelijk A-niveau, tenzij dat in de sectorale wetgeving voorgeschreven wordt (art. 72 §1, 3° Rechtspositiebesluit 7 december 2007). Volgens de toepasselijke sectorale wetgeving is de functie van omgevingsambtenaar op A- of op B-niveau enkel toegankelijk voor de kandidaat die over een master, resp. een bachelor diploma (of gelijkgesteld) beschikt (art. 143 §1 BVR van 27 november 2015).

Het BVR zegt bijkomend dat een omgevingsambtenaar bij wijze van uitzondering op het C-niveau kan aangesteld worden, mits hij 5 jaar specifieke beroepservaring kan aantonen. Maar dat is niet de situatie die voorligt, want de functie wordt op het B- of het A-niveau opengesteld. Wie op het B- of het A-niveau aangesteld wordt (na een aanwervings- of bevorderingsprocedure, daarover spreekt het BVR zich niet uit), moet dus een bachelor, respectievelijk een master (of gelijkgesteld) diploma voorleggen. Wie niet over zo'n diploma beschikt kan niet bevorderen naar de functie van omgevingsambtenaar als die op het B-niveau (A-niveau) wordt opengesteld.

10 Model van gemeenteraadsbeslissing aanwijzen omgevingsambtenaar

Aanwijzing van gemeentelijke omgevingsambtenaren

a) Geen aanwijzing nodig

Volgens art. 394/1 van het Omgevingsvergunningsdecreet wordt eenieder die op 27 november 2015 als stedenbouwkundige ambtenaar in dienst was, geacht aangewezen te zijn als omgevingsambtenaar, voor zover hij houder is van een diploma dat toegang geeft tot niveau A, B of C (afhankelijk van het niveau waarop de gemeente de functie van gemeentelijke omgevingsambtenaar vastgesteld heeft). In dat geval is het opnieuw aanwijzen van deze medewerkers niet nodig.

b) Wel een aanwijzing nodig

AANWIJZING VAN EEN GEMEENTELIJKE OMGEVINGSAMBTENAAR

Volgens art. 9 van het Omgevingsvergunningsdecreet van 25 april 2014 moet iedere gemeente minimaal één omgevingsambtenaar in dienst hebben en moet die ambtenaar of groep van ambtenaren gezamenlijk voldoende kennis van zowel de ruimtelijke ordening als het milieu in zich verenigen.

Hoofdstuk 2 van Titel 7 'Omgevingsambtenaren' van het Omgevingsvergunningsbesluit van 27 november 2015 bepaalt de voorwaarden, onverenigbaarheden en kwaliteitsvereisten van een omgevingsambtenaar. In het bijzonder gaat het om de artikelen 143 tot en met 146.

Mevrouw/mijnheer X was op 27 november 2015 als gemeentelijk stedenbouwkundige ambtenaar in dienst van de gemeente, waardoor zij automatisch als omgevingsambtenaar is aangewezen,

[voor een personeelslid met diploma dat toegang geeft tot A- of B niveau (*schrappen wat niet past*) én op 23 februari 2017 over minstens 2 jaar relevante aantoonbare beroepservaring beschikt]

De gemeente heeft de functie van gemeentelijke omgevingsambtenaar op het A-niveau / het B-niveau (*schrappen wat niet past*) vastgelegd (*verwijzen naar de gemeenteraadsbeslissing tot wijziging van de personeelsformatie, het organogram en/of de rechtspositieregeling*)

Hierover werd overlegd/onderhandeld (*schrappen wat niet past*) met de vakorganisaties in het Bijzonder Comité van (*datum aanvullen*).

Mevrouw/mijnheer Y (*schrappen wat niet past*) is bij het bestuur in dienst getreden bij beslissing van het college /algemeen-directeur (*schrappen wat niet past*) van (*datum aanvullen*). [*schrappen indien dit niet relevant is, bijv. omdat de aanwijzing van de omgevingsambtenaar niet samenvalt met de indiensttreding van de omgevingsambtenaar.*]

De heer/mevrouw Y (*aanvullen en schrappen wat niet past*) heeft een diploma dat toegang geeft tot niveau A of B.

De heer/mevrouw Y (*aanvullen en schrappen wat niet past*) beschikt over meer dan 2 jaar relevant aantoonbare beroepswerkervaring. Deze relevant aantoonbare beroepservaring blijkt uit [*opsommen werkervaring of verwijzen naar nota in het dossier waaruit deze relevant aantoonbare beroepservaring blijkt*].

[voor het personeelslid met bachelor of gelijkgesteld diploma dat op 27 november 2015 de administratieve behandeling van aanvragen tot milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning als een van zijn/haar hoofdtaken had
De heer/mevrouw Z (*aanvullen en schrappen wat niet past*) beschikt over een diploma dat toegang geeft tot niveau B;

De heer/mevrouw Z (*aanvullen en schrappen wat niet past*) had op 27 november 2015 de administratieve behandeling van aanvragen tot milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning als een van zijn/haar hoofdtaken [*schrappen wat niet past en opsommen werkervaring of verwijzen naar nota in het dossier waaruit de hoger genoemde ervaring blijkt*];

[voor het personeelslid met diploma middelbaar onderwijs of gelijkgesteld dat op 27 november 2015 de administratieve behandeling van aanvragen tot milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning gedurende 5 jaar als een van zijn/haar hoofdtaken had]

De heer/mevrouw X (*aanvullen en schrappen wat niet past*) heeft een diploma dat toegang geeft tot niveau C;

De heer/mevrouw X (*aanvullen en schrappen wat niet past*) had op 27 november 2015 de administratieve behandeling van aanvragen tot milieuvergunning, stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning reeds meer dan 5 jaar als een van zijn/haar hoofdtaken [*schrappen wat niet past en opsommen werkervaring of verwijzen naar nota in het dossier waaruit de hoger beschreven ervaring blijkt*];

De groep van omgevingsambtenaren beschikt over voldoende kennis van de ruimtelijke ordening en van het milieu, hetgeen blijkt uit [*het master- of bachelordiploma ruimtelijke ordening en/of de relevante beroepservaring van minstens 2 jaar inzake ruimtelijke*

vermelden; daarnaast ook het master- of bachelordiploma milieu en/of de relevante beroepservaring van minstens 2 jaar inzake milieu vermelden]

Beslist de gemeenteraad:

Art. 1 de heer/mevrouw Y aan te wijzen als gemeentelijke omgevingsambtenaar (aanvullen en schrappen wat niet past)

Art. 2 de heer/mevrouw Z aan te wijzen als gemeentelijke omgevingsambtenaar (aanvullen en schrappen wat niet past)

Art. 3 de heer/mevrouw X aan te wijzen als gemeentelijke omgevingsambtenaar (aanvullen en schrappen wat niet past)

Art. 4 Deze beslissing treedt in werking op de dag dat het omgevingsvergunningsdecreet in werking treedt.

Voorzitter gemeenteraad
directeur

gemeentealgemeen-